

ጊዜያዊ ፡ አከራካሪ ፡ ጉዳዮች ።

የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ቍጥር ፡ ፯፻፶፰ - ፯፻፷፩ ።

ከጆርጅ ፡ ክሸቸኖቪች ፡

በቀዳማዊ ፡ ኅይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ የሕግ ፡ ፕሮፌሰር ።

(አባትነት ፡ በፍርድ ፡ የሚገለጥበት ፡ ኹነታ ፡ በቍጥር ፡ ፯፻፷፩ ፡ ተወስኗል ።

አባትነትን ፡ በፍርድ ፡ ከማስታወቅ ፡ የተለየ ፡ ሌላ ፡ መድኃኖችን ፡ ለማስገኘት ፡ የሚያጋጥሙ ፡ ችግሮች) ።

በፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ተደንግጎና ፡ የጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ወይዘሮ ፡ ወርቅነሽ ፡ በዛብኸና ፡ እቶ ፡ ይደነቁ ፡ በተካሰሱበት ፡ ጉዳይ ፡ በቅርብ ፡ ጊዜ ፡ ፍርድ ፡ ሲሰጥ ፡ የሕጉን ፡ መንፈስ ፡ አብራርቶ ፡ እንደገለጠው ፡ [የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ ሸሊዩም ፡ ፩ (፲፱፻፶፰ ፡ ዓ. ም.) ፡ ገጽ ፡ ፲፯ ፡ ይመለከቷል] የዝምድና ፡ ሕግ ፡ የከረረ ፡ ኹኖ ፡ በመገኘቱ ፡ በአንዳንድ ፡ የኢትዮጵያ ፡ የሕግ ፡ ተመራማሪዎች ፡ ዘንድ ፡ ዐሳብ ፡ አሳድሯል ። የዚህ ፡ መግለጫ ፡ ዋና ፡ ዐሳማ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ በሰጠው ፡ በቂ ፡ ማብራሪያ ፡ ላይ ፡ ተጨማሪ ፡ መግለጫ ፡ ለመስጠት ፡ ሳይኾን ፡ በቍጥር ፡ ፯፻፶፰ ፡ የተወሰኑት ፡ ኹነታዎች ፡ ባለመፈጸማቸው ፡ የልጅዋን ፡ አባት ፡ በፍርድ ፡ ለማሳወቅ ፡ ያልቻለች ፡ እናት ፡ በሌላ ፡ ረገድ ፡ የሚኖራትን ፡ ሕጋዊ ፡ መድኃኖች ፡ ለመመርመር ፡ ነው ።

በዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ የሚከተሉትን ፡ ጥያቄዎች ፡ ባጭሩ ፡ እንመረምራለን ፡- (፩) ስለ ፡ አባትነት ፡ (፪) ስለ ፡ ካሳ ፡ (፫) ስለ ፡ ልጅ ፡ ማሳደጊያ ፡ ቀለብ ፡ ረገድ ፡ ምን ፡ ዐይነት ፡ መድኃኖች ፡ ሊኖር ፡ ይችላል?

(፩) ስለ ፡ አባትነት ፡-

የልጅ ፡ እናት ፡ ልጅ ፡ በተጸነሰበት ፡ ወራት ፡ የመጠለፍ ፡ ወይም ፡ የመደፈር ፡ ሥራ ፡ ካልደረሰባት ፡ በቀር ፡ በፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቍጥር ፡ ፯፻፶፰ ፡ መሠረት ፡ አባትነት ፡ በፍርድ ፡ እንዲገለጥ ፡ ለማድረግ ፡ አይቻልም ። ከነዚህ ፡ ከኹለቱ ፡ ኹነታዎች ፡ የተለየ ፡ ሌላ ፡ ኹነታ ፡ ሊኖር ፡ እንደማይችል ፡ ቍጥር ፡ ፯፻፷፩ ፡ በግልጽ ፡ ያስረዳል ። (እንዲሁም ፡ በቍጥር ፡ ፯፻፷፩ ፡ የተወሰነውን ፡ ይመለከቷል) ። ለምሳሌ ፡ በተንኩል ፡ ወይም ፡ በሌላ ፡ ዘዴ ፡ የግብረ-ሥጋን ፡ ተግባር ፡ እንድትፈጽም ፡ የማሳሳት ፡ ኹነታ ፡ ቢያጋጥም ፡ ወይም ፡ የተወለደው ፡ ልጅ ፡ የኔ ፡ ነው ፡ ብሎ ፡ በቃል ፡ ብቻ ፡ የማመን ፡ ኹነታ ፡ ቢያጋጥም ፡ አባትነትን ፡ በፍርድ ፡ ለማሳወቅ ፡ ሕጋዊ ፡ ዋጋ ፡ አይኖረውም ፡ ማለት ፡ ነው ። እንዲት ፡ አመልካች ፡ በቍጥር ፡ ፯፻፶፰-፯፻፷፩ ፡ መሠረት ፡ መድኃኖች ፡ ለማግኘት ፡ ካልቻለች ፡ አባትነትን ፡ በፍርድ ፡ በማስታወቅ ፡ ሳይኾን ፡ ምናልባት ፡ በሌላ ፡ ረገድ ፡ መድኃኖች ፡ ሊኖራት ፡ ይችላል ፡ እንደኾነ ፡ መመርመር ፡ ይኖርብናል ። ከውጭ ፡ አገር ፡ ሕግ ፡ የፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ውሳኔ ፡ እንደምንረዳው ፡ አባትነትን ፡ በፍርድ ፡ ከማሳወቅ ፡ የተለየ ፡ መድኃኖች ፡ ለማስገኘት ፡ የሚቻልበት ፡ ብዙ ፡ ሕጋዊ ፡ መንገድ ፡ አለ ። ለምሳሌ ፡ እንዳንድ ፡ ኹነታዎች ፡ በጥፋት ፡ ሳይ ፡ የተመሠረተ ፡ ኅላፊነት ፡ በመፍጠር ፡

የካሳ፡ መድኅን፡ ሊያስገኙ፡ ይችላሉ፡ (ከዚህ፡ በታች፡ ካሳ፡ የሚለውን፡ ክፍል፡ ይመለከታል) ። እንዲሁም፡ የልጅ፡ ማሳደጊያ፡ ወይም፡ መስል፡ የኾነ፡ ቀለብ፡ የመቀበል፡ መድኅን፡ ሊያስገኝ፡ የሚችል፡ ኹነታ፡ ሊኖር፡ ይችላል፡ ብለው፡ በመጠኑ፡ የሚከራከሩ፡ አሉ፡ (ከዚህ፡ በታች፡ ቀለብ፡ የሚለውን፡ ክፍል፡ ይመለከታል) ።

(ደ) ካሳ ፡-

የተከሰቱ፡ አድራጎት፡ የመጥለፍ፡ ወይም፡ በግብረ፡ ሥጋ፡ የመድፈር፡ (ወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ቍ፡ ፳፻፶፰) ተግባር፡ ኹኖ፡ ባይቁጠርም፡ በወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ቍ፡ ፳፻፶፯፡ መሠረት፡ የማሳት፡ ተግባር፡ ኹኖ፡ ከተገኘ፡ ወይም፡ ማንኛውም፡ ዐይነት፡ የወንጀል፡ ተግባር፡ መኾኑ፡ ከተረጋገጠ፡ በፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቍ፡ ፳፻፶፰፡ መሠረት፡ ካሳ፡ ለመጠየቅ፡ ይቻላል ።

የተከሰቱ፡ አድራጎት፡ ወንጀል፡ ሳይኾን፡ ከመልካም፡ ጠባይ፡ ውጭ፡ ኹኖ፡ ከተገኘ፡ በፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቍ፡ ፳፻፶፰፡ መሠረት፡ ካሳ፡ ለመጠየቅ፡ ይቻላል ። የልጅዋን፡ አባት፡ በፍርድ፡ ለማሳወቅ፡ ክስ፡ የምታቀርብ፡ እኛት፡ በቍ፡ ፳፻፶፰-፳፻፷፩፡ መሠረት፡ መድኅን፡ ካጣችና፡ ጉዳዩም፡ በቂ፡ የመታመን፡ ዋጋ፡ ያለው፡ ኹኖ፡ ሲገኝ፡ በቍ፡ ፳፻፶፰፡ መሠረት፡ ካሳ፡ ልታገኝ፡ ትችላለች፡ ማለት፡ ነው ። አድራጎቱ፡ በሕግ፡ የማያስወቅስ፡ ከኾነ፡ ከጋብቻ፡ ሥርዐት፡ ወይም፡ ከጋብቻ፡ ውጭ፡ በግብረ፡ ሥጋ፡ መገናኘት፡ ብቻውን፡ ተጠያቂ፡ የሚያስደርግ፡ በቂ፡ ምክንያት፡ ሊኾን፡ አይችልም ፤ (የፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቍ፡ ፳፻፶፰፡ ይመለከታል) ።

ጉዳዩ፡ እግባብ፡ ያለው፡ ኹኖ፡ ሲገኝ፡ በፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቍ፡ ፳፻፶፰፡ ወይም፡ ፳፻፶፯፡ መሠረት፡ የኅሊና፡ ካሳ፡ ለመስጠት፡ ይቻላል ።

(ዩ) ቀለብ ፡-

የፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቍ፡ ፳፻፶፯፡ መሠረት፡ በማድረግ፡ የልጅ፡ ማሳደጊያ፡ ቀለብ፡ ለማግኘት፡ ይቻላል፡ ይኾን? ሕጉ፡ በሚያዘው፡ መሠረት፡ አባትነት፡ ካልተረጋገጠ፡ ቀለብ፡ ለመስጠት፡ ሕጋዊ፡ ግዴታ፡ የለም ። ቀለብ፡ ሊያስሰጡ፡ የሚችሉ፡ ሕጋዊ፡ ኹነታዎች፡ በኢትዮጵያ፡ በጠባቡ፡ የተወሰኑ፡ ሲኾኑ፡ ለምሳሌ፡ በፈረንሳይ፡ አገር፡ የግብረ-ሥጋ፡ ሥራ፡ ለመፈጸም፡ ማሳት፡ ወይም፡ ልጄ፡ ነው፡ ብሎ፡ ማመን፡ (የፈረንሳይ፡ ፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቍ፡ ፫፻፵፯፡ እ. ኤ. አ. ፲፩/፯/፶፭፡ ዓ. ም. ይመለከታል)፡ በፍርድ፡ አባት፡ ሊያሰኝ፡ የሚችል፡ በቂ፡ ኹነታ፡ ነው ። በዚህ፡ ረገድ፡ ኹለት፡ ጉዳዮች፡ መመርመር፡ ይኖርብናል ።

(ሀ) አባትነት፡ በፍርድ፡ ሳይገለጡ፡ የፈረንሳይ፡ ፍርድ፡ ቤቶች፡ በዘወርዋራ፡ መንገድ፡ ቀለብ፡ የመስጠት፡ ግዴታ፡ እንዲኖር፡ ያደርጋሉ፡ (እንሳይክሎፔዲ፡ ዳሎዝ፡ ድርዋ፡ ሲቪል፡ ቶም፡ ፩፡ አሲመ፡ ቍ፡ ፳፫-፳፯) ።

የኢትዮጵያን፡ ሕግ፡ መሠረት፡ በማድረግ፡ እነዚህ፡ የፈረንሳይ፡ ፍርድ፡ ቤቶች፡ የሚጠቀሙባቸው፡ ዘዴዎች፡ እንዴት፡ እንደኾኑ፡ በምሳሌ፡ እናስረዳለን ። በፍትሕ፡ ብሔር፡ ቍ፡ ፳፻፶፰፡ መሠረት፡ አድራጎቱ፡ ሕግ፡ በሚያዘው፡ ሥነ፡ ሥርዐት፡ መሠረት፡ አባትነትን፡ እንደ፡ ማወቅ፡ ሊያስቁጥር፡ የሚችል፡ ባይኾንም፡ አባት፡ ነው፡ ሊያሰኝ፡ የሚችል፡ ግምት፡ የሚያሳድሩ፡ አድራጎቶች፡ (ለምሳሌ፡ አባት፡ ነኝ፡ ብሎ፡ የእምነት፡ ቃል፡ መናገር፡ ወይም፡ ለልጁ፡ የማሳደጊያ፡ ቀለብ፡ መስጠትን፡ የመሳሰሉ፡ ተግባሮች) ሲኖሩ፡ በሕግ፡ የማያስገድደውን፡ የኅሊና፡ ግዳጅ፡ ወደ፡ ሕጋዊ፡ ግዳጅነት፡ ይለውጡታል፡ ለማለት፡ ይቻላል ።

የኅሊና፣ ግዳጅ፣ መከላከያ፣ ሊኾን፣ እንደሚችል፣ የፍትሕ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ ቀጥር፣ ጀቪሕጀጃጃጃ (ጀ) ያማልዳል ። ኹኖም፣ የፍትሕ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ ቀጥር፣ ጀቪሕጀጃጃጃ፣ ጀቪሕጀጃጃጃ፣ እና፣ ጀቪሕጀጃጃጃ፣ የሚያዘትን፣ በመዝለል፣ የኅሊና፣ ግዴታን፣ ወደ፣ ሕጋዊ፣ ግዴታነት፣ ለውጦ፣ ለመቀበል፣ ይቻላል፣ ለማለት፣ አዳጋች፣ ነው ። አንዳንድ፣ የፈረንሳይ፣ ፍርድ፣ ቤቶች፣ አንዳን፣ ዐይነት፣ ግዴታ፣ በሌላው፣ መተካት፣ ወይም፣ ማደስ፣ (ኖቪሺን) ባይኖርም፣ አባት፣ ነው፣ ሊያሰኝ፣ የሚችል፣ ኹነታ፣ ባልተረጋገጠበት፣ ጊዜ፣ እንደ፣ ቀለብ፣ የሚሰጥ፣ ካሳ፣ ለመቀረጥ፣ እንደሚቻል፣ ያመለክታሉ፣ (ኤንሲክሎፔዲያ፣ ዳሎዝ፣ ቀጥ. ፲፫፣ እና፣ በውስጡ፣ የተጠቀሱትን፣ ጥቅሶች፣ ጭምር፣ ይመለከቷል) ። ይህ፣ ዐይነት፣ ውሳኔ፣ በኢትዮጵያ፣ ሕግ፣ ትክክለኛ፣ ፍርድ፣ መኾኑ፣ ያጠራጥራል ። በፈረንሳይ፣ አገርም፣ ሊኾን፣ ለከሳሽ፣ እናት፣ የልጅ፣ ማሳደጊያ፣ ቀለብ፣ የማግኘት፣ መድገን፣ ለማሰገንት፣ ፍርድ፣ ቤቶቹ፣ የሚጠቀሙባቸው፣ ዘዴዎች፣ ትክክል፣ አይደሉም፣ የሚል፣ ትችት፣ ይሰማል ። (ለምሳሌ፣ “ማዘድ፣ ሌሶ፣ ዴ፣ ድርዎ፣ ሲቪል፣ ቶም፣ ጀ፣ ቀጥ. ፱፻፷፫፣ እና፣ ቀጥ. ፱፻፹፯፣ ይመለከቷል) ። በቅርብ፣ ጊዜ፣ ታውጆ፣ በወጣው፣ የፍትሕ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ ቀጥር፣ ጂጃጃ፣ እና፣ ጂጃጃ፣ ግልጽና፣ አስገዳጅ፣ በኾነ፣ ገይሉ-ቃል፣ የተነገረውን፣ በመዝለል፣ በእነዚህ፣ ዘዴዎች፣ ለመጠቀም፣ በኢትዮጵያ፣ በጣም፣ አስቸጋሪ፣ ይኾናል ። በጋራ፣ ልማድ፣ ሕግ፣ (የኩመን፣ ሎው)፣ በአህጉራዊው፣ ኤውሮጳ፣ ሕግ፣ (ኩንቲኔንታል፣ ሎው) እና፣ በኢትዮጵያ፣ የትርጉም፣ ደንብ፣ መሠረት፣ ሕጉን፣ ለመለወጥ፣ ሥልጣን፣ ያለው፣ የሕግ፣ ምክር፣ ቤት፣ ብቻ፣ ነው ። (የፍትሕ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ ቀጥር፣ ጀቪሕጀጃጃጃ፣ “በአርርቲኖሪ” — እንዲያውም፣ ከዚያ፣ በጠነከረ፣ ወይም፣ በክረረ፣ ምክንያት — ትርጉም፣ እንዲሁም፣ በ፲፱፻፶፮፣ ዓ. ም. በኹለተኛው፣ የኢትዮጵያ፣ ሕግ፣ መጽሔት፣ ገጽ፣ ፫፻፲፩፣ ላይ፣ ከጂ. ክሸችኖቪች፣ “ስለ፣ ኢትዮጵያ፣ የሕግ፣ ትርጉም፣” የተጣፈውን፣ ይመለከቷል) ።

- (ሰ) በሰዎች፣ ዘንድ፣ በይፋ፣ የታወቀ፣ ኹኖ፣ ሳለ፣ በሕግ፣ ያልታወቀ፣ ዝምድና፣ በኢትዮጵያ፣ ሕግ፣ ሊኖረው፣ የሚችል፣ ውጤት፣ በፍትሕ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ ቀጥር፣ ጀጃጃጃ፣ ተገልጿል ። ኹኖም፣ በቀጥር፣ ጀጃጃጃ፣ የተመለከተው፣ ሕጋዊ፣ ውጤት፣ ቀለብን፣ የሚመለከት፣ አይደለም ። ነገር፣ ግን፣ በፍትሕ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ ቀጥር፣ ጂጃጃ፣ እና፣ ጂጃጃ፣ ስለ፣ ወደ-ገብነት፣ ኅብረቶች፣ (ከጋብቻ፣ ውጭ፣ በግብረ-ሥጋ፣ ስለ፣ መኖር፣) በተመለከተው፣ መሠረት፣ ሕጋዊ፣ ዝምድና፣ ለመመሥረት፣ ይቻላል ። የዚህም፣ ዐይነት፣ ዝምድና፣ በፍትሕ፣ ብሔር፣ ቀጥር፣ ጂጃጃ፣ መሠረት፣ ቀለብ፣ የመስጠት፣ ግዴታን፣ ያዘለ፣ ነው ።

ማጠቃለያ ።

የፍትሕ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ ቀጥር፣ ጂጃጃ፣ የሚያዘው፣ ኹነታ፣ ካልተፈጸመ፣ የልጅዋን፣ አባት፣ በፍርድ፣ ለማሳወቅ፣ የምታመለከት፣ እናት፣ ፍርድ፣ ልታገኝ፣ አትችልም ። በምትኩ፣ ሊኖራት፣ የሚችል፣ መድገን ።—

- (ሀ) ጉዳዩ፣ አግባብ፣ ያለው፣ ሲኾን፣ የግዙፍ፣ (የሚጨበጥ) ወይም፣ የኅሊና፣ ጉዳት፣ ካሳ፣ ወይም፣ ኹለቱን፣ ዐይነት፣ ካሳ፣ አጣምሮ፣ መጠየቅ ፤
- (ለ) ግንኙነቱ፣ የወደ-ገብነት፣ ኅብረት፣ አለ፣ የሚያሰኝ፣ ኹነታ፣ ያስከተለ፣ እንደኾነ፣ እናት፣ ስልጅዋ፣ ቀለብ፣ ለመጠየቅ፣ መብት፣ አላት፣ (የፍትሕ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ ቀጥር፣ ጂጃጃ፣ ለራሷ፣ ቀለብ፣ እንዳታገኝ፣ ያግዳታል) ።

